

Izaja vsak četrtak
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
spravništvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
ljujejo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dob-
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrtice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 15.

V Mariboru, dne 9. aprila 1903.

Tečaj XXXVII.

Velikonočne misli.

Spodnještajerski Slovenci ne moremo uživati s posebnim veseljem letošnjih velikonočnih praznikov. V celem našem političnem življenju nismo dosegli mnogo uspehov, pač pa smo v marsikaterem oziru ostali na slabem starem stališču ali pa celo nazadovali.

V naše urade prišli so zopet novi tujci, dočim se morajo sinovi spodnještajerskih slovenskih starišev potikati po drugih deželah. Mlademu slovenskemu naraščanju v sodnijski službi je za dolgo časa zaprta pot za avansiranje, ker se je vrnilo v sodnijsko službo tudi vse polno nemških ljudi, ki se nauče komaj par besed slovenski, a so že sposobni za uradovanje med nami. Na gimnazijah se nadaljuje učne moči iz severnih dežel, domače pa potiskajo na jug ali v nemška mesta. Na ljudskih šolah se niso hotele nadaljevati moči, ki so bile slovenskega pokolenja ali mišljenja. V Mariboru se je ustanovilo nemško žensko učiteljsko, kjer pa se bodo fanatična nemška nacionalna dekleta usposobila tudi za pouk na slovenskih šolah. V bodočnosti nam torej preti še hujše pomenečevanje v našem šolstvu.

Vprašanje glede samostalnih slovenskih celjskih gimnazijskih razredov še je vedno v nevarnosti, da se neugodno reši. Mnogokaj so zakrivali tukaj slovenski možje sami, in prišel bo čas, ko bo jih narod moral poklicati na odgovor ter odstraniti. Vprašanju zaradi slovenskega učiteljskega se posvečuje vse premalo pozornosti. Predvsem bi bila poklicana učiteljska društva, da se zavzamejo

z vso vmeno za stvar. Ljudske šole so za naš narodni obstanek največjega pomena. Ponemčjujejo se vedno bolj, a mi si ne vemo in nečemo pomagati.

V držav. zboru sicer se trudijo poslanci kolikor mogoče za svoje volilce, a če ničesar ne dosežejo, krivi niso tega sami. Vlada je popolnoma odvisna od nemških strank in si ne upa ničesar storiti, s čemur bi razžalila nemško prenapetost. V deželnem zboru pa se naši poslanci niti pri proračunski razpravi ne oglašajo k besedi.

Letos bodo v nekaterih krajih volitve v okrajne zastope. Take volitve se morajo leta in leta pripravljati. Nemci to tudi store, Slovencem pa se zdi škoda napora in žrtve. Ni nemogoče, da izgubimo letos na novo kak okrajni zastop.

Nemškonacionalna stranka se po Spodnjem Štajerskem pridno organizira, tu si ustanavlja okrajne odbore. Mi Slovenci nimamo take organizacije, čeprav smo je mnogo bolj potrebni. In če je kje občinska volitev ali druga volitev, ni vsled tega — nikogar, ki bi stvar vodil in nadziral.

Žalostne so naše slovenske razmere na Spodnjem Štajerskem. Povsod po svetu se opazuje velikonočno navdušenje. Mi nimamo povoda, da bi veselo klicali: Aleluja!

Slovenski fantje!

Iz Sv. Benedikta v Slov. goricah smo dobili naslednjo izjavo:

Kakor poizvemo iz »Slov. Gospodarja« in »Naš. Doma«, so mariborski Nemci v

»Marburger Zeitung« nas Slovence imenovali »narod morilcev, roparjev in ljudožrcov«. Temu nečuvenemu razžaljenju slovenskega naroda kar najodločneje ugovarjamo podpisani mladeniči župnije Sv. Benedikta v Slov. goricah ter vsemu svetu očitno izjavljamo, da smo pošteni slovenski sinovi poštenih slovenskih starišev. Ako je sploh kateri slovenski mladenič hoden, pokvaril se je v mestih, tovarnah in rudokopih.

Lastnoročni podpisi.

Ferdinand Geratič, Franc Žizek, Anton Ploj, Jakob Ernest, Janez Kurbus, Jakob Fekonja, Pavel Hajnzič, Franc Veingerl, Ferdinand Rajter, Anton Lorenčič, Anton Mlinarič, Rudolf Zemljič, Eric Merčnik, Jakob Žnuderl, Ivan Žžek, Matja Lorbek, Florijan Hajnzič, Franc Roškar, Franc Rajšp, Franc Vajngri, Franc Kraner, Alojz Močnik, Janez Paurič, Janez Žžek, Anton Bresnik, Peter Zemljič, Ignac Zemljič, Franc Caf.

Sv. Benedikt v Slov. gor. 6. apr. 1903.

Državni zbor.

Dunaj, 7. aprila 1903.

Proti dvoboju.

V zadnji številki »Slov. Gosp.« smo povedali, da je bila večina poslanske zbornice nezadovoljna z odgovorom, katerega je dal deželno brambovski minister grof Welsersheimb v zadevi prisilnega dvoboja med vojaki. Zato je sklenila poslanska zbornica, da se v bodoči seji, to je bilo 3. aprila, ki je zadnja pred velikonočnimi prazniki, začne

Listek.

Ob Veliki noči.

Maribor, dne 7. aprila.

Mlado toplo solnce se nam smeje z neba. Gospe in gospice že odpirajo solnčnike, da jim solnčni žarki ne potemijo belih lic, gospodje in gospodiči pa potiskajo klobuke na čelo ter leno mežikajo izpod klobukov in se na ta način branijo proti vedno bolj vsiljivemu solncu. Krasna spomlad s toplim solncem je namreč prišla v naše kraje in se nastanila med nami.

Velika noč se bliža. In nam, ki nas je usoda zanesla proč od domače hiše, a nam še pustila tamkaj drage stariše, vzbuja se ob tem času neko staro hrepenenje z novo silo. Naša duša hrepeni ob tem času bolj ko drugokrat po stariših, po domačih poljih in livadah in po domačem obnebu...

Vsakokrat ob velikih praznikih nas vleče srce tje, kjer še najdemo svojce, kjer še najdemo nas ljubeča srca. Kako hudo je velike praznike prebiti v mestu, kjer si sam in zapuščen! Ljudje hitijo mimo tebe veselih ter srečnih obrazov. Le tuintam te kdo začudeno pogleda, kakor bi te hotel vprašati: Kaj hodiš tako sam in otožen okoli? Ali nimaš nikogar, da bi z njim veselo obhajal

praznike?...

Pač, imamo še stariše in k njim nas vleče srce! Vi otroci, ki vedno živite pri svojih roditeljih, vi ne poznate te moči, ki nas vleče domov k našim še živečim starišem. To je moč nepremagljiva, silovita in ah, tudi tako sladka...!

Še par dni... in pri njih bomo! Za dom pa se je treba čedno opraviti! Vsak izmed nas si oskrbi v to svrhu novo obleko ali poišče vsaj najboljšo. Ne radi nečimurnosti, mi možiki vendar nismo nečimurni, ampak razlogi so celo drugi.

Bil sem vkljub temu, da sem dvanajst let dihal šolski prah po mestih, v žalostno slabih gmočnih razmerah, čeprav sem živel skrajno skromno in se odrekal celo razvadam, ki sem si jih smel v šolah dovoljevati. Obiskal sem doma stariše. Mati pogleda mojo suknjo, obraz ji postane resen, in vpraša me:

»Kako živiš?«

»Mati!« Zabolelo me je to sumničenje in pogledal sem ji odkritosrečno v oči.

»Potem pa se ti slabo godi?«

»Slabo, mati!« In njen obraz je postal žalosten.

Še par dni... in pri njih bomo! Kaka radost, ko se zagledamo, ko se pozdravimo pod domačim krovom! Mi otroci s kmetov sicer nismo vajeni, da bi se objemali in po-

ljubljali s stariši, kadar se po dolgem prestatku zopet pozdravimo ali kadar se poslavljamo. To je že v naši kmetijski odgoji, da se na zunaj kažemo bolj trde, a srce, srce... Ko pridemo k starišem, jim podamo roko ter si pogledamo oko v oko, kdo bi mogel izraziti v teh trenutkih našo notranjo srečo? Dobri, ljubi stariši, naša srca koprnijo po vas in neizmerno srečne se čutimo, ko vas zopet zagledamo!

Kako se človek spreminja! Bili smo še otroci in živeli smo pri stariših. Naša srčica so imela takrat še majhne želje! Mi vaški otroci smo čakali vsako leto Velike noči z veliko nestrpnostjo, in kaj mislite, zakaj? Stariši so nam pravili, o Veliki noči se blagoslovi zemlja in takrat smemo začeti — bosi hoditi. Ah, otroška leta! Da smemo hoditi bosi, v tem smo nekaj videli in našli srečo! A sedaj? Smehljamo se otroškim in otročjim hrepenenjem, ki so se nam tako lahko izpolnili, a... srečni nismo! Nobena naših želj se nam ne izpolni več...

Ljubi stariši, zopet je prišel čas, da po- hitimo k vam! In kaj nas vleče tako k vam? Vaša zlata srca, vaš ljubezen do nas, po tem koprnimo, to hočemo zopet uživati. Prijateljsko srce za prijateljskim srcem nas zapuša, vi nam ostajate neomahljivo zvesti! Povsod nas prezirajo in celo sovražijo, vi pa

razprava o ministrovem odgovoru. Ostro so prijemali poslanci Wagner, Bianchini, Pollinger in Grabmayer ministra radi odgovora. Predno se je sprejela nova bramborska postava, je minister obetal vse mogoče olajšave v vojaških bremenih; zdaj o tem nič več ne ve. Dr. Tollinger ga je hudo ožigosil, da se upa neresnico govoriti pred poslansko zbornico. Znani ukaz vojnega ministra, da vojaki ne smejo pristopiti k društvom proti dvoboju, se je tajno izdal, to je: ni se smel vsem očitno naznaniti. Minister pa trdi, da ni res, da bi se ne smel objaviti. Dr. Tollinger je pokazal pismo, na katerem je bilo zapisano, da je ta ukaz tajen. Kakor ni v tej zadevi minister držal besede, tako tudi v drugih rečeh ne moremo verovati njegovim obljubam, je zaklical poslanec Wagner. Dvoboj sta zagovarjala dva poslanca, eden izmed vsenemške, drugi izmed nemško-narodne stranke. Ko bi se bilo smelo glasovati pri tej stvari, bi bila pač ogromna večina poslancev vstala proti ministru, oziroma proti dvoboju. A po sedanjem opravičnem redu je izključeno pri razpravah o ministrovem odgovoru vsako glasovanje. Odsek, ki pripravlja nov pravilnik, predlaga, da bo snela zbornica pri takih razpravah skleniti: »odgovor se vzame na znanje«, ali pa: »se ne vzame na znanje.«

§ 14.

Zadnja leta sem si je vlada mnogokrat pomagala z znanim § 14, vsled katerega sme takrat, kadar ni državni zbor zbran, pa je huda sila, napraviti ukaze, katere sme sklepati le državni zbor. Leto za letom je na tak način vlada brez dovoljenja državnega zbora napravila državni proračun, ker se tega dela ni lotil državni zbor. Na Ogrskem je to nemogoče. Če ogrski državni zbor vladi ne dovoli pobirati davkov, jih tudi res pobirati ne sme. Zato so mnogotere stranke avstrijskega državnega zbora zahtevale, da se je izvolil poseben odsek poslanske zbornice, ki naj pretesa, ali bi ne kazalo tudi v Avstriji odpraviti ta § 14. Odsek se je dolgo časa pečal s tem nasvetom. Slednjič je pa sklenil z enim glasom večine, da se odpravi ta paragraf. 13 glasov je bilo za odpravo, 12 za ohranitev. Vladi seveda to ni nič po volji, če se ji odvzame tolika moč, kakoršno je imela do sedaj. Toda predno pride ta stvar v obravnavo v zbornici, preteče še mnogo časa.

Pogodba z Ogrsko.

Odsek, ki je izvoljen za pogodbo z Ogrsko, se je pečal s to velevažno zadevo, a govorniki so naglašali eden za drugim, da je

pogodba slaba, na veliko škodo Avstrije. Predno se je začela podrobna obravnavna, se je predlagalo, naj se sploh ta obravnavna ne začne, temveč naj se vsa pogodba vladi vrne, kateri se naroči, da mora boljšo pogodbo z Ogrsko skleniti. Vsenemci so celo predlagali, naj se z Ogrsko ne sklepa nikaka pogodba, pač pa naj se Avstrija tesno zveže z Nemčijo. V dvema glasovoma večine se je sprejel predlog, naj se začne razprava o tej pogodbi: 17 glasov za, 15 proti tej razpravi. Ministrski predsednik dr. Körber je bil v silnih skripcih; skoro bi se bilo pokopalo njegovo delo. A predno se pogodba dožene, bo imel dr. Körber še mnogo pretrpeti.

Čehi.

Zadnjič smo poročali, da volilci na Češkem niso zadovoljni s svojimi mladočeskimi poslanci, ker so le-ti privolili, da se je začela obravnavna zastran ogrske pogodbe. Zdaj so pa nekateri češki poslanci razjasnili, da so s takim postopanjem edino pravo zadeli. Privolili so sicer v razpravo zastran ogrske pogodbe, s tem so pa vladi zvezali roke, da ne bo mogla z močjo § 14 sklepati te pogodbe. Mladočehi imajo še vedno oblast, da zaprečijo to sklepanje, če jim vlada ne povrne jezikovnih pravic, katere jim je dal grof Badeni, pa zopet vzel grof Clary.

V gosposki zbornici

je bil v soboto na dnevnem redu krošnjarski zakon. Pri tej priliki se je ljubljanski knezoškof dr. Jeglič toplo zavzel za kranjske krošnjarje ter priporočal, da se novi zakon po možnosti ozira na krošnjarstvo na Kranjskem.

Dopisi.

Gradec. († Anton Vamberger.)

Zopet stojimo ob grobu lavantinskega duhovnika, zopet obžalujemo izgubo moža, katerega je Bog v najlepših letih poklical iz tega sveta. Rajni gospod Vamberger je bil blag značaj, priljubljen pri prijateljih in znanjih, svoji težki službi pa popolnoma na mestu; njegovo izvrstno in naporno delovanje kot duhovnik in učitelj v prisilni delavnici v Messendorfu pri Gradcu je znal tudi deželni odbor ceniti, ko ga je imenoval pravim uradnikom istega zavoda in mu s tem plačo znatno zvišal.

Anton Vamberger se je porodil v Dragotincih, župnije Sv. Jurija ob Ščavnici dne 3. prosinca 1851. Šolal se je na gimnazijah v Celju in Mariboru ter je bil tudi gojenec kn.-šk. dijaškega semenišča. Po maturi je

moral iti na tri leta k vojakom. Bogoslovje je študiral v Mariboru, novo mašo je pel l. 1878., ter kaplanoval 9 let v lavantinski škofiji. Ko pa je dobil mesto učitelja in duhovnega pastirja v prisilni delavnici, delal je neumorno med npravno propalimi ljudmi skozi 16 let. In ravno letos v avgustu bi bil obhajal v svojem rojstnem kraju petindvajsetletnico svojega mašnikovanja — pa Večni mu je ukrenil drugače.

Že dolgo let ga je mučila nevarna srčna bolezen, iskal si je zdravja po raznih kopališčih, posebno rad je zahajal na Slatino, pa brez uspeha. Letos ga je bolezen posebno hudo prišla, dobil je še vodenico in 31. m. m. je izdihnil svojo blago dušo.

Kako so spoštovali našega rojaka v Gradcu, pokazal je njegov pogreb, ki je bil nad vse veličasten. Blizu 25 duhovnikov, mnogo visokih uradnikov, belo oblečene deklice in nešteta množica ljudstva je spremljala pokojnika k zadnjemu počitku.

Dasi počivaš daleč od ožje domovine, vendar se te hvaležno spominjamo, saj si na čast svoji domovini, saj si bil res dušni pastir v besede najlepšem pomenu. Trpel si veliko, le malo veselja si užil na zemlji, zato pa ti naj Vsemogočni da večno plačilo.

Radenci pri Kapeli. Zadnjič je poročal »Slov. Gospodar«, da je neki piskrovez hodil s svojim »kšelftom« po našem okraju ter je na več krajih kakor slučajno naletel na ptujsko krito. Slednjič je pa ves žalosten obesil svojo »püto« na klin in se skril v svoj kot. Zato, kakor je sam rekel, ker so njegovi sorojaki bolj zaverovani v ptujskega domotajca, kakor pa v svoje po duhu in krvi rodne brate. Tudi mi s sočutjem pomilujemo, pa ne piskroveza, ki je sedaj brez kruha, temveč one zaslepljenca, kateri se dajo za nos in ušesa voditi od nemčurskih kramarjev. Vendar nas pa veseli, da piskrovez na svojem potovanju ni našel nobenega izmed mladine v »Šterčevo« cunjo zavitega. Tudi ni mogoče, gospod urednik, povedati, kako veselo je gledati našo mladino, ko se s celim srcem oklepa bralnega društva, kako se ob nedeljah polni bralna soba. Zakaj bi tudi ne? Tamkaj imamo vsakovrstnih dobrih časnikov po več iztisov na razpolago. Bogato obloženo knjižnico, poučno-gospodarske in zabavne vsebine, kar bi tudi starejšim posestnikom dobrodošlo. In še več; odbor nam priredi v letu poučne shode o gospodarskih rečeh in sicer: o sadjarstvu, vinarstvu, poljedelstvu, živinoreji itd. Da pa imamo kaj zabave, nam odbor uprizarja tudi gledališke predstave, petje in tombolo. Pristopimo torej tudi posest-

nas ljubite! Ah, vi ste pač naši dobri, ljubi, zlati stariši! Mi se vračamo k vam! Bodite nam že naprej pozdravljeni!

Trdoglavneži.

Povestica iz hribov.

(Konec.)

Pa sedaj se je zgodilo nekaj, kar je zadelo starega kakor strela z jasnega. Njegov starejši sin Jožef je postal vojak. Fant je bil vitek, raven in močan. Vtaknili so ga k železničnemu polku, sina, katerega oče je največji sovražnik železnice. In to je spravilo Marka v grozno jezo. Ali kaj mu pomaga? Gospodje niso vprašali za njegovo mnenje in Jožef je mrcal k svojemu polku.

Od začetka je mladega vojaka mučila domotožnost. Ker pa celi čas vse rane, pozabil je tudi Jožef na domačijo. Ker je bil bistroumen in priden, so mu gospodje prišli zvezdico. Ko je dokončal Jožef vojaška leta, svetoval mu je stotnik, naj vstopi v železnično službo. Za tako pridnega podčastnika bi se že našla primerna služba. Boljše je vendar imeti mesečno plačo v gotovih novcih ter biti na starost preskrbljen, kakor pa v najlepših letih hlapčevati in na stare dni stradati.

Jožefu se je to dopadlo ter je pisal očetu obširno pismo, v katerem mu je razvil svoje prihodnje načrte. Njegov trdni sklep je,

postati železničar in upa, da mu oče to tudi dovoli. Veseli se na skorajšnji odgovor in pozdravi vse tisočkrat.

Ko bi videli starca, ko so mu prebrali to pismo. Čelo se mu je zgubančilo kakor hudournik, njegove oči so sipale blisk in ustni ste se mu tresli. In zagrmelo je To je bila sreča za Jožefa, da ga ni bilo zraven. Da odgovoriti mu hoče, pa tako, da mu za vselej preide veselje do železnice. Marko sicer ni znal pisati, ali njegova mlajša hči, ki v farovžu služi, je znala. Ko je prišla v nedeljo očeta obiskat, se je morala vستي in pisati, kar ji je stari narekoval:

Ljubi Jožef!

Ker Ti nekaj nameravaš, česar jaz celo svoje življenje ne trpim, dam Ti na znanje, da Te več ne poznam in da ne smeš nikoli prestopiti praga moje hiše, ako greš k prok železnici.

Tvoj oče Marko Oblak.

Pismo se je vkljub vsem prošnjam maternim odposlalo. Vez med sinom in očetom je bila pretrgana. ...

* * *

In zopet je preteklo kake tri leta, kar se je dogodilo nekaj, da je zopet zavrela kri v Markovih žilah. Železničnega čuvaja, katerega hiša stoji tik vasi, so prestavili, in na

njegovo mesto je prišel — Jožef. Ni bil sam; mlado brhko ženico in cvetočega otroka, ki je komaj začel hoditi, je pripeljal seboj.

Jožef je bil trdoglavnež, kakor njegov oče, in ni veliko djal na pismo, ki mu ga je oče pisal, niti se ni poskušal z njim spraviti. Še naznanil mu ni, da je pred dvema letoma vzel v zakon pridno deklico. Sedaj pa, ko je bil doma, v njegovi rojstni vasi, krčilo se mu je srce, ako je pomislil, da se bo moral izogibati dobre matere, starega očeta, bratov in sester. Vrh tega ga je pa žena vedno prosila in nagovarjala, naj se spravi z domačimi.

Jožef se da preprositi in nastopi križev pot. Kake četrte ure pride razburjen in razkačen nazaj. Oče ga je odpravil kakor ničvredneža in mu pokazal vrata. Staremu se je še sovražstvo povečalo. Oče in sin sta se izogibala že od daleč.

Tako je tekla mesec za mescem. Nenavadno snega bogata zima se je bližala h koncu. Solnčni žarki tajajo sneg in topel veter jim pridno pomaga. Majhni potoki nastanejo in tečejo po bregu in tu pa tam se pokaže črna pega zemlje. Voda se nabere in naraste v celo reko. Od dne do dne raste voda, pečine in drevesa neso valovi seboj ter delajo grozno škodo. Proga je pokvarjena na večih krajih in spodkopana, da je bila vsaj delj časa neporabna. Razni mostiči so